

Kurum	: Işık Üniversitesi
Başlık	: Işık Üniversitesi 1 Ulusaldan Küresele: Popülizm, Demokrasi, Güvenlik Konferansı 1 2. Gün
Konuşmacılar	: Prof. Dr. Rabia Karakaya POLAT, Merve KURT, Prof. Dr. Ödül CELEP, Dr. Öğr. Üyesi M. Turan ÇAĞLAR
Video Adresi	: https://youtu.be/fxooHPDZ7j8
Yayın Tarihi	: 05.01.2021

Rabia Karakaya Polat: Merhabalar Herkese, ben bugün 2 senedir devam eden bir projemizden bahsedeceğim. Bu British Academy tarafından desteklenen bir proje ve Birmingham Üniversitesinden Vivien Lowndes’le birlikte yapıyoruz, ama bugünkü sunumu ben yalnız yapacağım. Bizim araştırmamız Türkiye’de yerel yönetimlerin Suriyeli politikalarıyla ilgili fakat bunu yaparken çok katmanlı yönetim yaklaşımından yola çıkıyoruz. Yani yerel yönetimlere odaklanıyoruz, ama bunu diğer katmanlarla etkileşim içinde ele alacağız. Göç konusu dün bahsedildi. Özellikle bu popülizm çalışmalarında da önemli bir konu ve popülizmin yükselişinde de etkisi olduğu söyleniyor özellikle Avrupa Birliğinde. Biz de Türkiye’deki duruma bakacağız. Şimdi; neden bu araştırmaya başladık. Dün Fuat Hoca da söyledi: Türkiye’de 5 milyon mülteci var. Bizim araştırmamız sadece Suriyelilerle ilgileniyor ve kayıtlı Suriyeli sayısı 3.6 milyon ve ilk yılların tersine bunlar kampların dışında yaşıyorlar Türkiye’nin her yerinde. Bu da yerel yönetimler için aslında büyük bir meydan okuma çünkü; yerel yönetimlerin Türkiye’de kendi politikalarını geliştirme yetkileri yok. Mülteciler için ek bütçe almıyorlar ve yasada mültecilere yönelik tanımlanmış bir görevleri de yok. Yani ne yapmaları gerektiğini aslında bilmiyorlar. Evrensel hak-temelli bir mülteci politikası olmaması nedeniyle yerel seviyede birbirinden farklı anlatılar ve uygulamalar var. Bunu başka bir makalede incelemiştik “Local Governments” dediğiniz de yakın zamanda yayınlandı. Bir de 2016 yılından beri artan bir merkezleşme süreci var Türkiye’de ve yerel yönetimler üzerinde de baskı var. Bu da yerel kapasite geliştirmeyi daha da zorlaştırıyor. Bu bağlamda amacımız Türkiye’de geleneksel olarak zayıf olan yerel yönetimlerin mülteci sorununu nasıl karşıladığını anlamak. Yani nasıl oluyor da bu kadar büyük bir meydan okumayla yüzleşebiliyorlar ve ne yapıyorlar bu konuda ve çok katmanlı yönetim uygulamaları yerel yönetimlere kapasite geliştirme konusunda acaba yardımcı oluyor mu? Başlangıç sorumuz bu. Siyasal bağlamından çok kısaca söz edecek olursak; bildiğiniz gibi başlarda özellikle bir açık-kapı politikası vardı. Resmî söylem daha çok misafirperverlik, insani yaklaşım, tarihî misyon, dinî dayanışma üzerine kuruluydu. Fakat bu söylem aslında muğlak ve değişken, son zamanlarda epeyce değişti. Örneğin; yeni kayıt alınmadığını biliyoruz. ‘Gönüllü geri dönüş’ anlatısı daha baskın olmaya başladı. Suriye’nin kuzeyinde askerî operasyonlar yapıyor. Orada Suriyelilerin dönebileceği bir alan açmak için ve 400.000 civarında dönüş olduğundan bahsediliyor. Dolayısıyla muğlak ve değişken bir durumdan da söz ediyoruz. Bu durum Avrupa Birliğiyle de gerilim kaynağı aslında Türkiye Avrupa Birliğine işte yükü paylaşmamakla suçluyor, yeterince mülteci almamakla, Türkiye’yi desteklememekle ve bu resmî söylemde Avrupa Birliği eleştirisi çok önemli bir yer tutuyor. Yasal statüleri açısından bakacak olursak; Suriyeliler Türkiye’de ne şekilde kalıyorlar? Biz hep mülteci diyoruz, ama mülteci statüleri yok. Cenevre Sözleşmesi’ndeki

coğrafi kısıtlamadan dolayı fakat 2014'teki bir yönetmelikle geçici koruma altına alınmış durumdadır. Bu da onlara temel kamu hizmetlerine erişim imkânı sağlıyor: eğitim ve sağlık gibi. 2016'daki bir yönetmelikle de formal olarak çalışma iznine kavuşmuş durumdadır. Peki bu çok katmanlı yönetim derken bahsettiğimiz katmanlar, aktörler neler? Yerel seviye; burada belediyelerden, muhtarlardan söz ediyoruz. Ulusal seviyede; merkezî hükümet, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, valilikler, kaymakamlıklardan bahsediyoruz. Mesela valilik ve kaymakamlık bize göre yerel değil ulusalın uzantısı ve uluslararası seviyede de; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Avrupa Birliği ve uluslararası donörler var. Yani biz bunlar arasındaki ilişkileri inceliyoruz. Peki az önce yerel yönetimler pek de bir şey yapamıyorlar, bütçeleri yok, yetkileri yok, demiştik. Peki biz neyi inceleyeceğiz o zaman? Evet, belediyelerin kendi politikalarını geliştirme yetkisi yok. Mülteciler için ekstra bütçe de almıyorlar, ama birçoğu yaratıcı yöntemlerle örneğin; STK'larla iş birliği yaparak ya da uluslararası fonlara erişerek mültecilere yönelik hizmetler geliştiriyorlar. Örneğin; Türkçe kursları, meslek kursları, çocuklara yönelik eğitimler, danışmanlık hizmetleri gibi. Bunların, bu hizmetlerin ölçeği ve çeşitliliği her bölgedeki ihtiyaçlara göre yerel halkla olan ilişkilere ve bunların yerel aktörler tarafından nasıl yorumlandığına göre şekilleniyor. Yani her yerde eşit bir uygulamadan söz edemeyiz. Kavramsal çerçevenin birkaç farklı ayağı var. Öncelikle göç çalışmalarında yerel yönelimden bahsetmek istiyorum bu 'Local Turn' denen literatürde. Göç aslında geleneksel olarak merkezî hükümetin konusu, ulus devletinin konusu sınırları korumaktan bahsediyoruz, ama son yıllarda yerel yönetimlerin rolü üzerine de epey çalışmalar var. Özellikle sosyal uyum gibi alanlarda. Biz de bundan etkilendik. Yani bu literatürün üzerine biz de inşa ediyoruz, o yerel, 'Local Turn'ün üzerine. Bizim başlangıç noktamız yerel ama çok katmanlı yönetişimin önemini kabul ederek bunu yapıyoruz. Yine bu literatürde çok dillendirilen bir şey ulus devletler son zamanlarda aslında göç ile sorumluluklarını dağıtmaya çalışıyorlar. Yukarıya doğru uluslararası kuruluşlara, aşağıya doğru yerel yönetimlere ve yanlara doğru STK'lara. Bu Caponio ve Jones-Correa işte buna şey diyor: "Shifting Responsibilities 'Up' 'Down' and 'Out". Biz de böyle mi? Biraz da bunu Türkiye bağlamında anlamaya çalışıyoruz. Bu çok katmanlı yönetişim yaklaşımı bu yönetişim katmanları arasındaki dikey ilişkilerin ve STK'larla olan yatay ilişkilerin nasıl müzakere edildiğini analiz etmemize olanak sağlayacak. Bu yine dikey-yatay ayrımı da literatürde önemli bir ayırım. Az önce 3 katmandan bahsetmiştim; yerel, ulusal, uluslararası diye bir de bunun yatay boyutu var. Orada da devlet dışı aktörlerle örneğin; STK'lar gibi. Bu aktörlerin arasındaki ilişkiyi inceliyoruz. Peki çok katmanlı yönetişimden söz etmek için minimum şartlar nedir? Yani ne görürsek evet, burada çok katmanlı yönetişim vardır, diyebiliriz. Yine Caponio ve Jones-Correa'nın makalesine dayanarak devlet merkezli formal hiyerarşilere meydan okunması. Şimdi; bunu Türkçe söyleyince meydan okuma kulağa çok sert geliyor. Ama bunun böyle çok 'explicit' olması gerekmiyor. Yani baypas edilmesi, görmezden gelinmesi, farklı yorumlanması şeklinde de olabilir bu ama o hiyerarşilerin onların 'challenge' edilmesi. Aktörler arasında karşılıklı bağımlılık yani hiçbir aktör güçle ilgili mesela bir şey yapmak istiyorsunuz, ama diğerleriyle iş birliği yapmadan bunu yapamıyorsunuz ve sürekli bir pazarlık ve müzakere durumu bu katmanlar ve aktörler arasında. Bütün bunlara ek olarak bizde bir de şunu anlamak istedik. Tüm bunlar bir boşlukta, bir vakumun içinde olmuyor. Her ülkenin kendi yönetim gelenekleri var. Hatta yerel yönetimlerin de olabilir. Nedir mesela Türkiye'de? İşte güçlü devlet geleneği mesela Metin Heper'in söylediği veya sivil topluma güvensizlik veya nepotizm (kayırmacılık) gibi bunlar mülteci politikalarının çok katmanlı yönetişimini nasıl etkiliyor? Bunu da anlamaya çalışıyoruz. Dolayısıyla bu literatüre ve bizim de kavramsal çerçevemize dayanarak araştırma sorularımız şu şekilde şekillendi: *Çok katmanlı yönetişim mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması için nasıl kapasite üretiyor? *Mülteci politikalarının çok katmanlı yönetişime ne gibi fırsatlar ve gerilimler doğuruyor? *Var olan güç ilişkileri ve yönetim gelenekleri mülteci politikalarının çok katmanlı yönetişimini nasıl etkiliyor? Bu sorulara cevap vermek için biz saha çalışması yaptık. Aslında proje Adana ve İstanbul'da saha

çalışmasını içeriyor, ama bu makalede sadece İstanbul verilerinden bahsediyoruz. 3 ilçe belediyesine odaklandık. İstanbul'u seçme sebeplerimiz; işte yarım milyondan fazla mülteci yaşıyor burada en büyük mülteci grubu, Suriyelilerden önce de göç alan bir şehir, kozmopolit yapısıyla Türkiye'yi biraz özetliyor. 32 aktörle yarı-yapılandırılmış mülakatlar bizim aslında verimizin iskeletini oluşturuyor. Bunlar kimler? Belediye aktörleri, vali yardımcıları, bir milletvekili vardı mesela, belediyelerle çalışan yerel ve uluslararası STK'lar ve mülteci projelerini destekleyen uluslararası donörler ve saha çalışmamız geçen sene eylül ayında bitti. Ne bulduk? Her birini bir slaytta anlatmaya çalışacağım. Umarım zaman olarak çok kötü durumda değilimdir. Bulgularımızı şöyle özetleyeceğim: Birincisi, bu konunun formel olarak incelerken aslında enformel olarak yapılan birçok şey olduğunu bulduk. Birazdan onlardan bahsedeceğim. STK'ların yükselişini mülteci alanında diğer konularda değil, uluslararası aktörlerin artan rolü ve bu müzakere, pazarlık ve karşılıklı bağımlılık ilişkileri. Şimdi; Türkiye'de belediyeler formel olarak zayıf bilinseler de yani Türkiye çünkü; aşırı merkezîyetçi bir ülke 'comparative politics'te filan böyle anlatılır. Ama enformel olarak da enformel olarak kısıtlı da olsa kendi politikalarını geliştirme kapasitesi var belediyelerin. Mesela bu Belediyeler Birliğinden bir aktördü bunu söyleyen: "Belediyelerin bana kalırsa çözemeyecekleri hiçbir sorun yok. Yani muhakkak onun yöntemini bir şekilde bulurlar. Göç konusunda da şimdiye kadar yasal mevzuattan bağımsız olarak yaptıkları şeyler bunun çok güzel bir örneği." Yani yasal mevzuat var, ama gerçekte enformel olarak başka şeyler yapabiliyorlar. Aynısı bütçe içinde geçerli. Bütçeleri yok aslında ama STK'larla iş birliği yaparak aynı yardımlar yapılarak, projeler üretmek hizmet sağlayabiliyorlar. Mesela bir belediye aktörü mültecilerle ilgili pek bir şey yapmayan diğer belediyeleri eleştirmek için bunu söyledi: "Belediyeler para basmak dışında her şeyi yapabilir." Yani onlar da isteseler mülteciler için çok şey yapabilirler, demek istedi. Dolayısıyla burada bulduğumuz enformellik belediyelerin ve STK'ların fazla da risk almadan formel duruma meydan okuyabilmelerini sağlıyor ve onlara manevra alanı açıyor, ama tabii bu her yerde aynı şekilde uygulanmadığı için mültecilerin hayatında bir muğlaklık yaratıyor ve eşitsiz uygulamalara sebep oluyor. Yani sizin yaşadığınızda çok aktif bir belediye, yaşadığımız yerde çok aktif bir belediye varsa bu tür hizmetlerden faydalanabilirsiniz, ama başka bir yerde yaşıyorsanız belki de hiçbir hizmete erişiminiz olmayacak. Sivil toplumların durumu bizi çok şaşırttı. Çünkü; Türkiye'de sivil toplum alanında önemli bir daralma var. Bir demokratik gerilemeden söz ediyoruz, ama mülteci konusunda tam tersine bir sivil toplum patlaması var özellikle 2015'ten sonra. Biz de bunu bu çok katmanlı yönetim çerçevesinde onun yatay boyutu olarak inceledik. Belediyelerle neler yaptıklarına baktık. Aslında yerel yönetimleri birçok şekilde destekliyorlar. Hizmet sağlama, fonlara erişim, bazen tecrübe ve teknik bilgi paylaşımı, insan kaynakları desteği, bu alandaki normların difüzyonu mesela geri göndermeme ilkesi gibi ve mülteci haklarıyla ilgili uygulamaların kurumsallaşması konusunda önemli bir rolleri var, ama yine de yapısal bazı faktörler nedeniyle de bu rolleri de kısıtlı kalıyor. İşte bu güçlü devlet geleneği, sivil topluma olan güvensizlik, kutuplaşma. -Neyse buraya yazmamışım ama şimdi aklıma geldi- bir sivil toplum aktörü biz bir belediyeye bir proje yapmak için gittiğimiz de bize "Siz kimlersiniz, işte arkanızda kim var?" gibi sorular soruyorlar demişti. Çünkü; mevcut kutuplaşma ortamında nasıl bir STK ile çalıştığını belediyeler bilmek istiyor. Bu STK'lara yönelik çeşitli eleştiriler de var. Bazıları çok tecrübesiz. Birdenbire çok sayıda STK ortaya çıktı uluslararası fonlar 'available' olduğu için ve bunların sürdürülebilirliğiyle ilgili sorunlar var. Fonlar bittiği zaman STK'lar ne olacak? Ve bir de bağımsızlıklarıyla ilgili eleştiriler var... Değilde devlet dışı, değilde devlete bağlı GONGO oldukları en azından bazılarının bu şekilde eleştiriler var. Uluslararası aktörlerin nasıl bir rolü var? Uluslararası aktörler özellikle norm difüzyonu mesela hak-temelli söylemlerin yaygınlaşması, geri göndermeme ilkesi gibi bunların yaygınlaşmasını sağlıyor. Fonların transferinde, 'know-how' paylaşımında önemli bir rolleri var. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu, işte mesela teknik kapasite oluşturmak için belediyelere doğrudan destek veriyor, fonları mobilize ediyor. Diyelim ki Sosyal Koruma Masası denen bir projeleri var. 12 tane belediyede doğrudan mültecilere

bu şekilde danışmanlık veriyorlar ve bu uluslararası fonların aslında şekillendirici bir rolü var. Yerel aktörlerin daha esnek davranmasını ve proje geliştirmesini sağlıyor. Ve seçmenlerden gelebilecek eleştirilere karşı da onları koruyor. Çünkü; bunlar oy almak zorunda oldukları kurumlar, belediyeler ve kendi seçmenleri mültecilere para harcandığı zaman onların hoşuna gitmiyor. Dolayısıyla fonu başka bir yerden bulmak onların elini rahatlatmış oluyor, ama tabii bu paralar çeşitli şartlarla geliyor. Yine bir STK aktörünün dediği gibi; “Parayı veren düdüğü çalar”. Hedef kitle olsun, ölçme kriterleri olsun bazen hazır bir proje her şeyi hazır noktasına, virgülüne kadar bir STK ile alın, bunu uygulayın şeklinde deniyor. Bunlarda bazı imitasyonlar. Uluslararası aktörlerin aradığı şeylerden biri de finansal hesap verebilirlik ve Türkiye’deki kayırmacılıkla ilgili sorunlarla karşılaştıklarını söylüyorlar. Mesela bir projede proje kriterlerine uymayan birisinin işe alınmaya çalışılması gibi. Dolayısıyla uluslararası aktörler Türkiye’deki durumu bu şekilde etkiliyor, ama her şey bu kadar ‘Top Down’ değil aşağıdan yukarıya da bazı etkiler var. Mesela belediyeler STK’ları ile ortaklaşa hizmetler ve sosyal uyum projeleri geliştiriyorlar. Önceden planlanmış ve fonlanmış projelerin sadece uygulayıcısı değiller. Bazen şey diyebiliyorlar: “Bakın siz böyle tasarlamışsınız, ama bunu bu şekilde uyguladığımızda şu şu sorunlar ortaya çıkıyor. Böyle modifiye edelim şeklinde” hep bu karşılıklı müzakereler, pazarlıklar devam ediyor.

Sunucu: Aslında süremiz doldu ama bir o zaman bir 4-5 dakika daha.

Rabia Karakaya Polat: O süper. 4-5 dakika da toparlarım. Son olarak; müzakere, pazarlık ve karşılıklı bağımlılık ilişkileri nasıl gerçekleşiyor? Aslında bu katmanların hepsinin birbirine ihtiyacı var. Hiçbiri tek başına bu kadar karmaşık bir sorunla, bu kadar büyük bir ‘challenge’la baş edemez. Uluslararası aktörlerin Türkiye’ye ihtiyacı var. Niçin? Mesela sınır kontrolleri di mi? Avrupa Birliğinden en çok bu yönden baskılar geliyor. Mülteci haklarını koruma, fonları efektif bir şekilde kullanma için. Türkiye’nin de uluslararası aktörlere ihtiyacı var. Finansal yükü paylaşmak, siyasi/teknik destek. Mesela Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komisyonu ilk yıllarda mültecilerin kaydetme konusunda yardım ediyordu Türkiye çünkü; öyle bir kapasite yoktu o zaman. Aynı şekilde Avrupa Birliğinden fonlar geliyor. Belediyelerin STK’lara ihtiyacı var. Çünkü; bu yepyeni bir alan ve hiçbir tecrübeleri yok. Hizmet sağlama, teknik bilgi, finansal kaynak konusunda STK’lara ihtiyaç duyuyorlar. STK’ların mülteci topluluklara ulaşmak için belediyelere ihtiyaçları var. Çünkü; nerede kimin yaşadığını en iyi onlar biliyor ve devletle işbirliği yapmadan da STK’lar bazı şeyleri yapamaz. Mesela çocuk koruma üzerine çalışan bir STK vardı, şöyle söylemişti: “Devlet kurumlarıyla çalışmak çok önemli. Örneğin; çocuğu aileden almanız gerekiyorsa bunu devlet olmadan yapamazsınız.” Dolayısıyla farklı katmanlar arasında sürekli bir bağımlılık ve müzakere durumu var. Son 2 slaydım. Özetleyecek olursak; enformellik yerel yönetimlerin formel durumun ötesine geçip yani ille de ona meydan okuma değil, ama en azından baypas etme şeklinde olabilir. Geçip kendilerini manevra alanı açmalarını sağlıyor, ama formel ve kurumsallaşmış uygulamalar olmadığı için mülteciler için aslında eşitsiz bir durum var Türkiye’de. Yani tüm mülteciler hizmetlere, yerel hizmetlere aynı şekilde ulaşıyor diyemiyoruz. Türkiye’de sivil toplumun içinde bulunduğu daralmaya rağmen mültecilerle ilgili faaliyet gösteren STK’ların sayısı ve rolü göze çarpıyor. Bu ilk başta sevindirici beni de çok mutlu etmişti, ama daha sonra bunun handikaplarını da birazcık görmüş olduk. Uluslararası aktörler, özellikle fon sağlayıcılar Türkiye’deki politikaları fonlama mekanizmaları ve norm difüzyonu aracılığıyla etkiliyorlar ve tüm katmanlar arasında pazarlık, müzakere ve karşılıklı bağımlılık örüntüleri var. Ama, çok katmanlı yönetim devletin zayıfladığı veya yerel aktörlerin güçlendiği anlamına gelmiyor. Bu daha önce bir konferansta bu paperın başka bir versiyonunu sunduğumda bir yöneltilen bir eleştiriydi. Yani bütün bunlar olduğuna göre devlet daha zayıfladı mı demek istiyorsunuz şeklinde? Onun için bunu daha netleştirmek istedim. Hayır, daha çok aslında var olan hiyerarşik yapının üstüne eklenen yatay

ağlardan ve artan bir kompleksiteden bahsediyoruz. Devlet yine orada ve eskiden olduğu kadar güçlü. 3 sorumuza geri dönecek olursak, neydi sorularımız? Çok katmanlı yönetim bir kapasite sağlanmasını, kapasite üretilmesini sağlıyor mu? Evet, limite de olsa yerel yönetimler bu katmanlarla iletişimlerini sayesinde kapasite üretebiliyorlar ve mülteciler için hizmet sağlayabiliyorlar. Mülteci politikasının çok katmanlı yönetişime fırsatlar ve gerilimler yaratıyor kesinlikle. Fırsatlardan bahsettim, ama gerilimler de var. Mesela AB ve Türkiye'nin karşılıklı suçlamaları, STK'lar üzerindeki baskı, yerel yönetimlerin bazen ulusal söylem ve politikayı baypas etmesi. Bazen bunu çok 'explicit' yapması ve son olarak da var olan güç ilişkileri ve yönetim gelenekleri mülteci politikalarının çok katmanlı yönetişimi etkiliyor. Mesela güçlü devlet geleneği yine orada. Sivil topluma olan güvensizlik, patronaj ve kayırmacılık ilişkileri bunların sahada nasıl algılandığını ve işte nasıl etkilediğini görebildik, ama aynı zamanda da bu çok katmanlı yönetişimden bu güç ilişkileri ve yönetim gelenekleri aslında etkileniyor. Mesela fon sağlayıcılar diyorlar ki; "Biz size para veriyoruz, ama şeffaflık istiyoruz sizden veya daha fazla kurumsallaşma bekliyoruz." Dolayısıyla bu böyle bir değişim içinde zemin oluşturmuş oluyorlar. Çok teşekkürler sabrınız için çok zamanımı aştım.

Sunucu: Teşekkür ederiz. Hem teorik hem ampirik açıdan çok zengin çalışma için teşekkür ediyoruz.

Ödül Celep: Bu aslında bir 'policy paper' yani bir siyasa raporu. Türkiye'deki Türkiye siyasetinde beni heyecanlandıran bazı gelişmeler olduğu zaman dayanamayıp 'policy paper' yazma, çalışma özelliğim var. Bu 2010'da CHP Genel Başkanlığı değiştiğinde bir zaman yazmıştım: Kılıçdaroğlu ne yapabilir? üzerine, İyi Parti kurulduğu zaman İyi Parti ne yapabilir, nasıl demokrasiye katkı sağlayabilir? üzerine. 2019 Belediye Seçimleri de beni birçok insanı heyecanlandırdığı gibi beni heyecanlandırdı. Hemen onun üzerine hani CHP'li belediyeler nasıl demokrasiye katkı sağlayabilir? Bundan sonrası için diye düşünerek bir 'policy paper' yazdım. Şey oldu birazcık şey bir mix bir performans oldu. Bunun kısa versiyonunu yayımlayabildim, uzun versiyonunu yayımlayamadım. Dolayısıyla burada aslında bir yandan hani ikisinin bir karışımını sunma niyetindeyim. Ama aslında evet bu paperın şeyi daha çok 'policy paper', 'policy recommendation' siyasal tavsiyeleri içeren bir içeriği var. Şimdi; ben o yayınlanan kısımda şöyle bir başlık atmıştım yani işte "Demokratik bir deprem midir bu 2019 seçimleri?" Aslında bunu ben şeyden aldım "2002 Fransa Başkanlık Seçimleri için deprem niteliğinde" diye bir yazı vardı. Yazarını unuttum. Orada çünkü; 2002 seçimlerinde ilk turda merkez sağ ve merkez sol beklenirken; merkez sağ Chirac ve aşırı sağ Le Pen şimdiki Le Pen değil babası. O ikisi kalmıştı 2. tura o anlamda bir deprem ifadesi kullanılmıştı. Ben o terimi alıp biraz tersine çevirip hani demokratik bir deprem şeklinde ifade etmeye çalışmıştım. Hani Türkiye'deki iktidar muhalefet dengelerini değiştirmesi açısından. Şimdi; Türkiye'nin otoriterleşmesiyle ilgili çok şey söyledik ve söylüyoruz da zaten. Berk Hocam daha önceden işte 'comparative authoritarianism' kavramıyla ilgili tartışmıştı. Yani şöyle Ersin Hoca'yla mesela Ersin Kalaycıoğlu Hoca'mla yapılan şeylerde, görüşmelerde kendisi de ifade ediyor. Türkiye'yi melez rejim olarak genelde ele alıyorlar. Yani ne tam demokratik ne tam otoriter. Ben de aslında Türkiye'nin kuruluşundan bu yana Ak Parti dönemi öncesi de dahil olmak üzere benim kendi şahsi görüşümde Türkiye'nin hep gri olduğudur yani ne tam beyaz ne tam siyah. Aslında ne kadar otoriterleşirse otoriterleşsin hep o grinin tonlarını zorladığı yönünde düşünürüm ve bazı ülkelere baktığım zaman Türkiye'de ne kadar otoriterleşme olursa olsun hep bir demokratikleşme potansiyelinin olduğuna da inanırım. Çünkü; toplumda birazcık fifty-fifty yani böyle yarı yarıya bölünmüş durumda ve bayağı renkli bir muhalefetimiz var. Her ne kadar bir araya gelme sorunları olsa da. Bir başka açıdan mesela bakacak olursak; Türkiye'deki şuan ki parti sistemine biz baskın parti sistemi diyoruz şey olarak teknik olarak. Türkiye'deki aslında parti sistemlerinin denenmesi açısından tam bir laboratuvar

sayılabilir. Yani tek parti dönemi var bir zaman biliyoruz. Ondan sonra 1950'lerde gelen bir iki partili sisteme benzeyen bir dönemimiz var. Sonra aslında ondan sonra gelen bütün kesintilere rağmen bir çok partili deneyimimiz var. Şu anda çok partiyiz, ama 2002'den bu yana tek bir partinin baskın olarak sürekli seçimleri kazanmasından dolayı işte dominant parti sistemi deniyor buna. Bu aslında serbest vaat seçimleri olduğu sürece demokratik açıdan bir sorun değil, ama tabii örneğin 70'lerde her bütün sorunlarına rağmen iki birbirine çok yakın AP-CHP Ecevit-Demirel iki böyle çok karizmatik ve böyle eşit denk sayılabilecek hitlerin olduğu ve birbirlerini sürekli böyle dengelediği bir sistem tabii demokratik açıdan daha demokratik daha demokratik açılımlara müsait bir sistem olduğunu düşünüyorum. Şimdi; ama ben bu şeyi yazarken şimdi bu demokratikleşme süreciyle ilgili veya tekrardan hani daha çoğulcu bir sisteme geçmeyle ilgili hep tartışmalar şu yönde gidiyor. İşte önümüzdeki seçimlerde parlamento veya başkanlık seçimlerinde kim aday olsun? Yani hep seçim ve sonuç odaklı. İşte Ekrem İmamoğlu aday olsa kazanır mı? Yok işte onun yerine Mansur Yavaş daha uygun olur. Hepsi birden aday olsa ben yani o tartışmaların ötesine geçip daha doğrusu öncesine geçip yani bütün bunlardan bağımsız olarak CHP çünkü; daha önceden 1989 deneyimi var ve 2019'a kadar 25 senelik bir kaybı var o anlamıyla Türkiye'de. Hani CHP açısından, o gelenek açısından bakacak olursak tamamen belediye odaklı ve belediyelerin ne tür siyasetler izlemesi gerektiği üzerine bir şey yazmak istedim yani fikir yürütmek istedim. Dolayısıyla benim yazdığım şeyin seçimlerde kimin aday olmasıyla alakası yok daha çok hani CHP şimdi CHP diyoruz, ama sonuçta millet ittifakı da denilebilir, işte muhalefet denebilir genel anlamıyla çünkü; biliyoruz ki olay sadece CHP değil. Orada bayağı büyük bir koalisyon var aslında hani kâğıt üzerinde olan koalisyon dışında bir koalisyon da var. Şimdi; bu anlamda Türkiye'de yani birazcık geçmişe bakıp ne gibi dersler çıkarılabilir ve bundan sonra ileriye dönük neler söyleyebiliriz? Şimdi; özellikle bu belediye çalışmalarında eğlenceli olan şeylerden birisi; ben mesela kendim ne zamandır Türkiye Siyaseti dersi veriyorum. Genel seçimlerden hep bahsederim, ama belediye seçimlerini ben de ihmal ediyorum. Oysa mesela Türkiye'de 1968 Belediye Seçimleri var. Birçoğumuz bunu hiç düşünmeyiz bile her ne kadar pek ruhuna uygun sonuçları olmasa da veya işte belediye seçimlerinin tarihine baktığımız zaman 60'lara kadar belediye başkanlarını seçmiyoruz aslında yerel meclisleri seçiyoruz. 60'lardan itibaren kadar belediye başkanları artık seçilmeye başlanıyor. Şimdi; belediye seçimleri tarihinde de örneğin; CHP'nin CHP açısından 1970'lerin ayrı bir yeri var. Bülent Batuman'ın yazdığı bir makalede Mülkiye dergisinde –ki kendisi de benim arkadaşım olur- özellikle 1970'lerin CHP açısından ne kadar önemli olduğunu ve o dönemki, siyasi devinimleri de birazcık ondan bahsediyor. Mesela 60'ları, 70'leri CHP açısından özellikle ortanın solu, demokratik sol hem İsmet İnönü'yle hem daha sonra Bülent Ecevit'le biliyoruz, ama bunun belediyeye yansımış bir tarafı da var. Yani aslında 1970'lerde Cumhuriyet Halk Partisi belediyede solculuk nasıl yapılır? Üzerine bayağı bir düşünmüş, bayağı bir entelektüel bir çaba harcamış. O dönemde topluncu belediyecilik üzerine Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan raporlar var ve hani mesela hep şu söylenirdi; 70'lerde o dönemin göç süreçleri sonucunda işte büyük kentlerin varoşları, gecekonduları hep CHP'ye oy verirken, nasıl oldu da 90'larda, 2000'lerde bu profil birden Refah Partisi gibi veya daha farklı partilere gitti? Neden CHP artık bu insanların oylarını alamıyor? Sınıfsal açıdan bakacak olursanız aslında işte kent yoksullarının aslında CHP gibi bir partiye oy vermesi lazım. Dolayısıyla birazcık bu geçmişten ders almak önemli ama tabii bu tek başına geçmişin tekrar etmesi veya işte o dönemde yapılan şeylerin aynen bugüne taşınması anlamında değil. Geçmişten feyz alarak birazcık ileriye dönük yeni şeyler üretebilmek de gerekiyor bu anlamda. Bu anlamda ben şimdi şeyi daha uzatmadan bu 'policy recommendation' dediğim kısa geleyim. Çünkü; zamanı da ona göre kullanmak istiyorum. Önerdiğim şeylerden birisi, Ademimerkeziye, Ademimerkeziyetçilik. Bu önemli bir kavram, demokrasi açısından da önemli bir kavram. Ben parti içi demokrasi de çalıştım Türkiye'de ve Türkiye'de siyasi partilerin kendisi de oldukça merkezîyetçi yapılar olduğu için birçok sebepten ötürü yani Türkiye'de çok az örneği var. Belki 1980'lerin, 90'ların Sosyaldemokrat Halkçı

Partisi o dönemin en ademimerkeziyetçi partilerinden birisi ki yani o bile sadece görece anlamda. Tabii ki bu ademimerkeziye için kanunların değişmesi, kanunların yeniden yorumlanması, merkezi kanunların da şey olması gerekir, ama sonuçta büyükşehir belediyelerinin bir şekilde yetkisi elinde olan insanlar da kendi ölçüleri içinde, kendi alanları içinde ademimerkezi politikaları insanlara tanıtabilirler. Bu yolda bazı şeyler yapabilirler ve yapıyorlar. Mesela yeni duyduğum bunun içinde tabii şeffaflık gibi şeyler de giriyor. Mesela bunu ben yeni duydum yakın zamanda Ankara Büyükşehir Belediyesi bütün ihaleleri canlı televizyon yayınıyla yayınlar olmuş. Şeffaflık açısından da önemli ben bunu mesela şey açısından düşünmüştüm; biz yani Türkiye Büyük Millet Meclisi televizyonu da vardı bir zamanlar ne kadar artık yayınlanıyor bilmiyorum. Ama mesela biz İstanbul Büyükşehir Belediyesini çok bilmeyiz. Hâlbuki Türkiye Büyük Millet Meclisinden sonra bildiğim kadarıyla en büyük ve en önemli 2. meclis İBB meclisidir ondan sonra muhtemelen Ankara Büyükşehir Belediyesi. Bunların bizim Türk siyasal kültürümüzde çok fazla yeri yok ve orada aslında bayağı kaçırdığımız şey var. Benim daha önce okuduğum sivil toplum kuruluşlarının yazdığı raporlarda hani çok farklı şeylerin olduğunu ve bunları hiçbirimizin aslında duymadığını düşünmüştüm. Yani işte Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisi işte veya 'divided government' durumu türü durumlar oluyor Türkiye'de. İşte belediye başkanı CHP'li ama çoğunluk Ak Partili işte öyle durumlarda dinamikler nasıl işliyor? Veya Mersin Büyükşehir Belediye Meclisi 4 tane büyük partinin dördü de aynı şekilde neredeyse temsil ediyor. Orada dinamikler nasıl işliyor? Biz bunları gerçekten çoğumuz ne takip ediyoruz ne biliyoruz. Yani herkes adına konuştuğum için özür dilerim, ama bildiğim kadarıyla popüler kültürümüzde çok tartışılan konular değil. Ben özellikle bunların öne çıkmasını da ademimerkeziyenin bir aşaması olarak düşünmüş ve ifade etmişim. Özellikle bu 'grassroots democracy' aşağıdan yukarıya demokrasi çerçevesinde de. Bir ikinci tavsiyem 'deep polarization' kutuplaşmanın giderilmesi veya kutupsuzlaşma diye de çevrilebiliyor. Bununla ilgili olarak da yani kutuplaşma aslında tek başına kötü bir şey değil. Yani kutuplaşma demokrasi açısından bir ölçüde gerekli bir şey olabilir. Fakat Türkiye'deki kutuplaşma birazcık egzajere durumda olduğu için ve insanların hani kutuplaşmadan yorulduğu da genelde ifade edildiği için yani özellikle bu kutuplaşmanın sona erdirilmesi için kapsayıcı bir dil. Bununla ilgili olarak zaten hani Cumhuriyet Halk Partisinin daha önceki şeyleri var. İşte yakın zamanda belediye başkanlarını toplaması, ötekileştirmeme, herkesi kucaklama anlamında. Ama tabii bu sadece söylemlerle olan bir şey değil eylemle de olan bir şey. Şimdi; bu mesela siyasi parti literatüründe 'catch-all party' diye geçer hepsini yakala. Bu stratejik olarak da benimsenen bir şeydir hepsini yakala stratejisi. Ben mesela özellikle şeyi, mesela şeyi hatırlıyorum, onu not almışım. Deniz Baykal zamanında işte yurt gezisine çıkıyor diye haber okuduğumu hatırlıyorum. "Deniz Baykal yurt gezisine İzmir'den başlayacak." Hani o zaman bile şeyi düşündüğümü hatırlıyorum, hani İzmir'den başlamasan, hani başka bir yerden başlasan. İzmir'den başlaması kolay zaten. Mesela Ekrem İmamoğlu'nun artlarından bir tanesi sadece dil olarak değil yani Beşiktaş'tan veya Kadıköy'den değil Sultangazi veya Sultanbeyli'den ziyarete başlaması. O da bir aslında 'catch-all' strateji. O da bir kutuplaşmayı aslında giderici bir hareket. Şey ne kadar vaktim var Hocam bilmiyorum şey yapmayayım ben yine size sorayım. 5 dakika. Ha tamam. Bir diğer alan olarak, ben sosyal politikalar alanını özellikle öne çıkarmak istemişim. Bunda da İstanbul Büyükşehir Belediyesinin şeyine baktım birazcık ve diğer belediyelerin. Evet yani sosyal politikalarda merkezi hükümet daha çok etkili elbette ama belediyelere ait alanlar da var ve mesela bunlar içinde mesela ekolojik projeler özellikle ekolojik duyarlılık ve ekolojik siyaset. Mesela kentsel dönüşüm kentsel dönüşüm, Türkiye'de çok tartışmalı bir alan ve hani kentsel dönüşüme tümünden karşı çıkmak değil, ama kentsel dönüşümü belki yeniden tanımlamak. İşte daha adalet bazlı, daha halk odaklı. Tabii bunun yanı sıra işte trafik sorunları gibi, sağlık hizmetleri gibi, işte dil kursları gibi veya gençlere, kadınlara yönelik politikalar gibi politikalar da önemli. Yani burada aslında birazcık şey şunu da düşündüm. Yani siyasi kültürümüzde belki eksik veya yeterli olmayan bazı şeyler yani mesela işte şeffaflık diyoruz hesap verilebilir, hesap

sorulabilir. Aslında yani burada seçmenlerle siyasal elitler arasında buna belediye başkanlarını da katıyorum karşılıklı bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Yani kim kime öğretir veya kim kimden öğrenir veya kim kime örnek olur? Dolayısıyla bir yerde hani CHP'li belediyelerin bu anlamda bir örnek teşkil etmesini, bir örnek olmasını ve o anlamda hani belli bir örnek oluştururlarsa, belli bir örnek oluştururlarsa hani bundan sonra da bu tür örneklerin referans alınacağını orada bir kelimeyi getiremedim. Dolayısıyla hani belli başlı uygulamaları CHP'nin öncülük edip başlatmasının halka da bazı şeyleri öğretebileceğini örneğin hesap sorulabilir bir belediye bir kere yerleşirse emsal emsal evet onu şey yapamadım. Yani bir emsal teşkil edeceğini ve bundan sonra siyasal kültüre o anlamda bir olumlu anlamda etkisi olacağını düşünüyorum. Bunu da ifade etmiştim. Ama onun yanı sıra tabii ki işte kaynakların doğru kullanımı, çoklu kaynak mobilizasyonu, işte bilgilendirme mekanizmalarının inşası gibi veya işte kurumsal verilerin halkla sade ve anlaşılır bir dille paylaşılması gibi stratejik planlar ve faaliyet raporları gibi veya performans ölçümü ve benzer bu süreçte sayısal verilerin kullanımı gibi başka tabii listeye eklenecek tavsiyeler de var. Ama ben orijinal yazıda temel olarak ademimerkeziyet, kutupsuzlaştırma ve başarılı sosyal politika olarak ifade etmiştim. Sanıyorum burada bitirebilirim. Teşekkür ederim.

Merve Kurt: Süreyi hızlıca kullanmak adına hemen başlamak istiyorum izin verirseniz? Şöyle başlayabilirim aslında benim kooperatifçiliğin demokrasiyi yeniden güçlendirmek ya da yeniden demokratikleşmek için bir adım olma ihtimalini düşünmem ekolojik düşünce üzerine çalışmam üzerinden gerçekleşti aslında. Yüksek lisans tez çalışmamı ben ekolojik bir toplumun imkânı üzerine çalışmakla geçirdim. Bu sürede farketmiş şey şu oldu. Ekolojik kriz gibi aslında büyük, acil ve insanları direkt etkileyen bir sorun karşısında insanların direkt katılım mekanizmalarına dahil olamadığı devlet ya da şirketler gibi yani onlardan bir şey beklemek yerine kendilerinin dayanışma ve yardımlaşma ağı çerçevesinde demokratik ilkeleri tabii ki göz ardı etmeden kurdukları bir küçük örgütlenmelerin çok önemli olduğunu fark ettim ve aslında insanlar da bunu yapıyor. Yani çevreci eylemlere dönüp baktığımızda insanların yaptığı şey tam da bu. Kendi örgütlenmelerini, küçük örgütlenmelerini kurup kendileri hayatları konusunda söz sahibi olmaya çalışıyorlar ve aslında kooperatifçilikte bunlardan biri bence. Kooperatifçiliğin tarihine baktığımızda aslında bunu görebiliyoruz. Yani kuruluş sebebi bir zaten dayanışma ve yardımlaşma ağı olması. Birazdan da bahsetmeye çalışacağım Uluslararası Kooperatifler Birliğinin kooperatif tanımında kooperatifçiliğin ilkelerinde aslında bu demokratik katılım hatta katılımcı demokrasinin ilkelerinin çok ciddi bir şekilde görebileceğinizi düşünüyorum. Fakat şunu söylemem lazım. Galiba madem kooperatiflerin bu demokratik nitelikleri var. O zaman şuan ki kooperatifler böyle mi? Hayır değil aslında. Neden taşımadıklarıyla ilgili de bahsetmeye çalışacağım zaten ama bence en önemli sebeplerden bir tanesi bugün kooperatifler kanunu yani devletin kooperatifçiliğin sınırlarını, koşullarını belirlemesi. Kooperatiflere danışmadan, onlara sormadan dışarıdan bir şekilde onları belirliyor olması ve bir sebebi de tabii ki kooperatiflerin ekonomik bazen kaygılarının aslında sahip olmaları gereken toplumsal ve kültürel yanlarından daha ön plana çıkarmış olmaları. Tekrar şunu söylemem gerekiyor. Kasıtı nedir bu çalışmanın yani ben neye odaklanacağım? Dediğim gibi kanun hukuki sınırların çok önemli olduğunu düşündüğüm için kooperatiflerin ve hukukçu olmadığım için başka bir dilde inceleme yapmam mümkün değil hukuki metinleri. Dolayısıyla şu an sadece Türkiye üzerine odaklanmaya çalışacağım ve aynı şekilde dediğim gibi ekoloji üzerinden okuma yaptığım içinde özellikle tarımsal kalkınma kooperatifleri ve tüketim kooperatifleri üzerine odaklanmaya çalışacağım ki zaten dediğim gibi bu aslında bu yeniden demokrasiyi güçlendirme potansiyeli tam da bu tüketim kooperatifleri ve tarımsal kalkınma kooperatiflerinden geliyor. Şimdi okumak istemiyorum. Hızlıca sadece burada neden Uluslararası Kooperatifler Birliğinin ve kanunun tanımlarını koymaya çalıştım. Çünkü; Uluslararası Kooperatifler Birliğinin tanımına baktığımızda aslında gördüğümüz şey kooperatiflerin ekonomik, sosyal, kültürel taraflarının olduğunun

vurgulandığı ve demokratik ve ortak bir yönetimin söz konusu olduğu ve insanların gönüllü bir şekilde bu kuruluşa katıldığını görüyor olmamız. Fakat kanuna baktığımızda gördüğümüz şey aslında kooperatiflerin yalnızca ekonomik tarafı vurgulanmış durumda. Yani kooperatifleri yalnızca ekonomik birer işletme gibi düşünmüşler. İnsanların geçimlik ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarının özellikle vurgulandığı bir işletme, yalnızca bir işletme mantığıyla ele almış durumdalar. İlkelerine bakarsak; yine bu ilkeler tabii ki Uluslararası Kooperatifler Birliğinin belirlediği ilkeler ve aslında Türkiye dahil bütün kooperatiflerin de kabul ettiğini varsaydığımız ilkeler bunlar. Bu ilkelere baktığımızda aslında kooperatiflerin biraz önce söylediğim tam da o katılımcı demokrasinin niteliklerini ve özünü taşıdığı şeyler var burada. Topluma karşı sorumlu olma özellikle bağımsız olmaları, ortaklar tarafından gerçekleştirilen demokratik denetimler, gönüllü ve herkese açık ortaklık. Bunların her biri çok önemli ve aslında Ödül Hoca'nın biraz önce bu 'grassroot democracy' dediği şeyi sağlayabilecek ilkeler bunlar aslında. Peki, ben katılımcı demokrasinin ilkelerini de ortaya koyup nasıl onları, kooperatifçilikte nasıl onların nüvelerini bulduğumu anlatmaya çalışayım. Katılımcı demokrasinin temel ilkelerinden bir tanesi; bu karar alma süreçlerine insanların aktif katılımının sağlanmasıdır. Tabii ki bu şey kişilerin istek ve iradeleri çerçevesinde bu çok önemli yani kooperatifçilik mantığında hiçbir şekilde bir insanı kooperatife üye olmaya zorlayamazsınız ya da toplantıya katılmaya zorlayamazsınız, ama toplantıya katılmak isteyen yani reşit olan, toplantıya katılma yetkinliği bulunabilir hiç kimseyi de bu toplantıya katılmaktan alıkoyamazsınız. O insanın toplantıya katılma hakkı vardır özetle. Bir diğer şey eşitsizlerin eşitliğinin sağlanması. Ben açıkçası bu lafı çok seviyorum, Bookchin'in bir lafıdır ekolojik düşünceden. Farklı da ifade edebilir güçlü eşitlik diyenler var. Bunun altındaki maddeler de aslında şu şekilde; eşit oy hakkı ve her bir oyun eşit değerde olması. Bu şu demek yani kooperatiflerin mantığında işte herkesin bir ortaklık payı vardır. Ortaklık payınız ne kadar farklı olursa olsun her ortağın bir oy hakkı vardır. Dolayısıyla alınan kararlarda kimsenin o karara en azından beklenen ve ideal durumda gücünü diğerlerinden nispeten daha fazla koymasının imkânı yok. Özellikle bir oy hakkınız vardır ve o oyda eşit değerdedir diğerleriyle. Bir diğer husus gerekli ve doğru bilgiye ulaşmada eşitlik. Bu da çok önemli yani kooperatiflerin biraz önce o bahsettiğim ilkelerinden bir tanesi eğitim, öğretim ve bilgilendirmeydi. Kooperatifler üyelerine gerekli ve doğru bilgiyi her birine, her bir üyesine atlamadan aslında vermeleri gerekiyor. Yani konuyla ilgili gerekli bilgiyi kooperatif üyesi geldiğinde tartışma ne yapılacaksa bunu biliyor olması gerekiyor. Bir diğer husus yine görüşlerin ortaya konmasındaki eşit imkân. Yani dediğim gibi herhangi bir insan aksi bir görüş bildirecek olsa da fark etmez bu. Bu görüşünü bildirmekle ilgili herhangi bir kısıt yaşamıyor olmalı yani yaşamaması esas aslında. Sosyo-ekonomik koşulların mümkün olduğunca eşitlenmesi. Burada anlatmak istediğim kooperatiflerle benzeştirdiğim şey zaten kooperatifçilik mantığında küçük üreticinin refahını ve sosyo-ekonomik koşullarını aslında hak ettiği şekilde diğer üreticilerle birlikte eşitleyebiliyor olmak. Yani siz bir kooperatife girdiğinizde beklediğiniz şey aslında ekonomik koşullarınızda bu kooperatif aracılığıyla güçlendirebiliyor olmanız ve kendi en azından hakça ve insanca yaşam standardınızı tutturabiliyor olmanız ve toplumun dezavantajlı kesiminin katılımını kolaylaştırmak ve teşvik etmek. Bununla ilgili de özellikle kooperatiflerin yani kadın kooperatifleri ayrıca kadın kooperatifleri olmasının yanında çok ciddi bir kooperatiflerde kadın istihdamı sağlanmaya çalışılıyor. Aynı zamanda mesela mültecilerinde kurduğu, içinde bulunduğu, onların üretici olduğu kooperatifler de var. Burada da dezavantajlı kesimleri mümkün olduğunca hem toplumsal hem de ekonomik alana katmayı çalışmayı görebiliyoruz aslında. Yine çok önemli bir husus çatışmaları göz ardı etmeden ve bastırmadan uzlaşmaya dönük bir tutum sergilemek. Seda Hocam da bahsetti yani çatışmaları değil de bunları göz ardı etmek değil de aslında yapılması gereken şey çatışmanın var olduğunu görmek fakat bunu bir kavga aracı değil de bir demokratik zenginlik olarak görüp onu tartışmaları büyütme gerekiyorsa bir çalıştay oluşturup, o çalışma grubu oluşturup o çalışma grubunda bu konuları çözdükten sonra ilerleyebilmek. Eğer sorun çözülemiyorsa yani ayrılmak durumları söz konusu

olabilir, farklı bir kooperatifleşme olabilir ya da farklı bir grupla kendinizi o grupla en sonunda uzlaşmaya dönük bir şekilde bir araya getirmeye çalışıyor olabilirsiniz. En nihayetinde aranan şey ortak fayda. Bilinç düzeylerinin yükseltilmesi de aslında aynı şekilde yani eğitim ve öğretim ve bilgilendirme ilkesine aslında denk geliyor. Dediğim gibi ortakları ve aslında sadece ortaklarını değil toplumu doğru bir şekilde kendi kooperatiflerine dair üye kazanabilmek adına da bu bilinçlendirmeyi yapmak kooperatiflerin çok çok faydasına olacak şeyler ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi. Tabii ki halk katılımı koşuluyla yani halkın katılımını sağladıktan sonra yerel yöneticinin ya da o dar yerel yönetim grubunu güçlendirmenin çok bir faydası olmayacaktır katılımcı demokrasi ve kooperatifleme açısından. Ovacık örneği aslında zaten bu yerel yönetimler ve kooperatif arasındaki sıkı ilişkiyi gösterebilecek bir örnek bizim için. Kooperatiflerin demokratik niteliğini aşındıran durumlardan bahsetmişim. Yani dediğim gibi benim en azından iddiam şu şekilde kooperatifçilik mantığı değil sorunlu olan fakat hem dış etkenler hem de bazen kooperatiflerin kendi içerisinden kaynaklanan yani kooperatifçilik mantığı dışında gerçek pratik alana döküldüğünde kooperatiflerin yaşadığı sıkıntılar demokratik niteliklerini aşındırabiliyor. Kooperatifler Kanunu'nu koydum özellikle kanunıyla ilgili çok kısa bir şey söylemek istiyorum, uzatmak istemiyorum bu konuyu ama şimdi; bu kanunda mesela aslında bir kanunun belirlememesi gereken sınırdaki bir sınırlama var aslında ve direkt kooperatife giriş girişle ilgili bir belirleme var. Mesela 19. madde şöyle bir şey söylüyor: Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Bu ortaklık payının değeri 100.000 liradır ve bu ortaklık payının değeri Cumhurbaşkanlığı kararıyla arttırılabilir. Şimdi burada aslında ben 100.000 liram olmayabilir ya da aslında konu miktar değil. Miktar çok önemli değil. Fakat bir kooperatif eğer 'grassroot democracy'i sağlayacak yani tabandan gelen bir örgütlenmeye ki bunun böyle olduğu ilkelerinde var. Siz eğer belli bir yani kooperatiflere danışmadan, onlarla müzakere etmeden bir kural koyuyorsanız bu kooperatiflerin demokrasi, kendi iç işleyişlerinin bir miktar müdahale anlamına gelebilecek bir şey. Dolayısıyla bu kanunun en azından bu maddesi mesela problemlidir. Başka maddeleri de var, ama sanırım biraz hızlanmam lazım. Tamam Hocam. Piyasa mekanizması dedim çünkü; kooperatifler yalnızca toplumsal ve kültürel değil ekonomik bir esasları ekonomik yapılar. Dolayısıyla piyasa mekanizmasından onun dışında düşünmek piyasa mekanizmasının içine girdiğinde büyük şirketlerle mücadele etmek zorunda kaldığında aslında demokratik niteliklerini bazen kendilerinin de sebep olduğu ki iç işleyişinden kaynaklanan sebeplere koymuşum ekonomik kazancın öncelenmesi aslında bu biraz iç içe geçmiş bir şey. Yani piyasa mekanizması dışarıdan bastırırken buna cevap verme noktasında kooperatifler aslında iç işleyişinden kaynaklanan bir sebebe demokrasilerini bu sebeple aşındırmaya başlamış oluyorlar ekonomik kazançlarını önceleyince karar alma mekanizmasını geriye itmiş oluyorlar. Ölçek sorunu, ölçek sorunundan da bahsedeyim. Anlatmaya çalıştığım şey yani katılımcı demokrasinin daha sağlıklı işleyebilmesi için kişi sayısının tabii ki sınırlı olması gerekiyor. Yani ölçeğimiz ne kadar küçükse ne kadar az kişi o yapı içerisinde varsa tartışma, sağlıklı tartışma, itirazları ifade etme o kadar kolay olur. Fakat bugün 30.000'ne yakın üyesi olan kooperatifler var. Dolayısıyla buralarda bu demokratik süreçleri işletmek çok kolay değil. Peki, yeniden güçlendirme umudu var olduğunu söylüyorsam bunların örnekleri neler? Kadıköy Kooperatifi ve Sınırlı Sorumlu Ovacık 94 Mahalle Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Ovacık Doğal diye de geçiyor. Aslında internet siteleri var. Çok rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Kadıköy Kooperatifi özellikle çok etkin bir biçimde çalışıyor, sosyal medyada da çalışıyor. Kendilerinin ifade ettikleri şeyleri söyleyebilirim aslında zaten ilk ortaya çıkma sebepleri, koşullarının gezi sonrası oluşan bu forumlar ve mahalle dayanışma örgütlenmeleri olduğunu daha sonra bunu bir bu gücü sönmülmenden bir piyasaya taşımamın imkânının bir kooperatifle olabileceğini düşüklerini söylüyorlar ve bir kooperatif kurma yoluna gidiyorlar. Öncesinde bir girişim dönemi var ki, bu girişim dönemini aslında yani kooperatif girişimlerinin şöyle bir faydası olabilir. Bu ölçek sorunu demiştim biraz önce kooperatifler büyüdükünde tartışmaları yürütmekle ilgili birtakım sıkıntılar yaşıyorlar. Aynı zamanda kanunlar

kanunlarda belli kısıtlar var. Yani çok kolay değil ha deyince kooperatif kurabilmek, hukuki süreçleri göğüsleyebilmek dolayısıyla bu girişimler aslında bugün kooperatiflerinde karşı karşıya kaldığı o hukuki problemleri ve ölçek problemlerini çözebilmek ve insanları daha yaygın bir şekilde insanlara ulaşma noktasında insanların bu girişimlere katılmalarını kolaylaştırabilecek bir yapıları olabilir. Dolayısıyla girişimlerde aslında kooperatiflerin demokrasiyi güçlendirme noktasında farklı bir kooperatiflerin kazanamadığı şeyleri kazandırabilecek onlara yardımcı olabilecek bir tarafı olabilir. Bir önemli nokta bu halkın genelini ilgilendirme noktasında mesela Kadıköy Kooperatifinin ve onu takip eden birkaç bu yeni nesil kooperatifçilik dediğimiz fikri benimseyen kooperatifler, üretici ve tüketiciyi bir araya getirerek aslında her ikisinin de nasıl bir üretim biçimi yapılmasını istediği, tüketicinin nasıl bir ürün istediğini, tüketicinin bunu ne kadar yapabildiği, bu yapabildiği şeyi ne kadara satabileceğine dair ortak bir konsensüs oluşturup ortak karar verdikleri bir süreç işliyor aslında. Ve önemli bir diğer noktada tartışma noktası tabii ki Kadıköy Kooperatifi girişim aşamasından sonra tartışmaların olduğunu bu noktada ayrıca bir çalışma grupları oluşturdukları bir kısmının ayrıldığını bu girişim sonrasında yani bu süreçte yer almak istemediğini bu demokratik aşamalardan geçerek bu noktaya geldiklerini söylüyorlar. Ovacık Kooperatifiyle ilgili de çok basit bir şey söyleyebilirim. Pek çok insanın dikkatini çekmiştir zaten yani ekseriyetle bu bilinir. Belediyeye çok ciddi bir ilişkisi var. Belediye Başkanının çok ciddi bir ilişkisi vardı bugün Tunceli Belediye Başkanı'yla. Kadın emeğini ön plana çıkarmaya çalışıyor. Yani toplumun dezavantajlı kesimlerini içine katmaya çalışıyor. Dolayısıyla son şunu söyleyeyim Hocam, kooperatifler eğer sahip oldukları ilkeleri benimseyip onu güçlendirmeye çalışırlarsa aslında içlerinde nüvelerinde zaten demokratik öğeleri taşıyorlar ve toplumunda demokratikleşme noktasında çok faydalı olabilirler. Bitireyim Hocam.

M. Turan Çağlar: Bugün kentkırımı üzerinden konuşacağım. Örneğin; Sadr şehri üzerinde yaşanan kentkırımın nasıl okunabileceği üzerine birazcık konuşmak istiyorum. Bunu yaparken de 3-4 temel ana başlığım var. Birincisi, "Kentkırım nedir?" başlığı olacak. Kentkırım kavramları, kentkırımıyla ilgili çok farklı birbiriyle uyuşmayan farklı tanımlamalar var. Öncesinde bunlara bakmak birazcık iyi olacak. Daha sonra benim oluşturduğum kentkırım tanımının ne olduğunu göstermeye çalışacağım. İkinci olarak 2003 sonrası ABD'nin Irak'ta genel olarak devreye soktuğu mekân politikaları, mekânın nasıl bir güvenlik nesnesi hâline geldiğini göstermeye çalışacağım. Üçüncü olarak, 2008 yılındaki operasyonla Sadr şehrinde yaşanan kentkırımı belli başlı fotoğraflar üzerinden göstereceğim ve son olarak da bir Sadr şehrinin yeniden inşasının nasıl olduğunu hem projeler üzerinden hem de bunu nasıl okuyabileceğimizi göstermeye çalışacağım. Çok farklı tanımlamalar var, ama en kısa ve en geniş tanımlama kente ait olanı öldürme yani bir tarafta 'urban' kente ait olan, diğer tarafta da 'cide' yani öldürmek. Genocide gibi bir urbancide kavramı oluşturuluyor. Bu 90'ların başında böyle bir popülerleşme başlıyor, ama 90'dan sonra çok da fazla üstünde konuşulan bir kavram değil. O yüzden çok farklı tanımlamalar var ve genellikle örnek olaylara göre ortaya çıkan tanımlamalar bunlar. Fregonese'nin 2009 yılında yaptığı tanımlama; şehrin yapısı ve şehre ait değerleri yıkmaya yönelik niyetlenmiş saldırı. Bence burada önemli nokta niyetlenmiş saldırı. Bunu ben kendi tanımımda da kullanacağım. 2008 yılında Türkiye'den Mithat Karasu'nun yaptığı tanımlamada gene benzer noktalar öne çıkıyor: Kent, kent yaşamı ve kent haklarına karşı yapılan her türlü saldırı. Burada benim aldığım noktaysa yaşanan yıkımın militarizm barındırması yani bence bir militarizm barındırması, askerî yöntemleri barındırması önemli. Böylece diğer kentsel süreçlerden ayırabileceğiz. Fakat şiddet ve militarizmin dini, etnik veya mezhebi bir boyut noktasına katılmıyorum. Fiziksel bir boyut olduğu kadar başka boyutları da olabilir. Ekonomik boyutları olabilir, toplumsal boyutları olabilir veya siyasi boyutları olabilir. Burada benim için önemli olan bütün kent tanımları açısından belki de önemli olan şey ben ve öteki arasında ortaya çıkan keskin bir ayırım. Graham önemli bir tanımlama yapıyor, popüler

tanımlamalardan birini yapıyor 2002 yılında. Bu tanımlama üzerinden de genel itibarıyla yürüyor. Graham'ın yaptığı tanımlama; şehirlerin askerî operasyonlar sonrası yok edilmesi ve yıkım sonrası bu şehirleri neoliberal hegemonyaya bir şekilde entegre edilmesi. Bence bu tanımlamada bütün kentkırım pratiklerini açıklamıyor. Çünkü her kentkırım, her yıkım aynı zamanda bir yeniden inşa sürecini barındırmıyor. Özellikle iç savaş pratiklerinde ortaya çıkan kentkırımlarda bir yeniden inşa pratikleri yok. Genel itibarıyla sadece yıkım pratikleri var. 2002 yılında yaptığı tanımlama 2008 yılında Sadr şehrinde yaşananları açıklıyor, ama diğerlerini açıklamıyor. Beşinci olarak Coward'ın yaptığı tanımlama var: Binaların ve kentsel dokunun kentsel yaşamı ve farklılıkları temsil ettiği için yok edilmesi. Yine tabii ki kent ön planda fakat burada da sorunlu olan nokta kent heterojenliğinin yok edilmesi üzerinden kurguluyor bunu ve temel iddiası şu kır kentteki heterojenliği yok etmek için böyle bir eylemin içerisine giriyor. Yani kır ve kent arasında keskin bir ayrım gözetiyor ve önemli olan homojen toplumun yeniden inşa edilmesi. Bu örneğin; Bosna iç savaşı veya Yugoslavya savaşı veya diğer iç savaşlarda bu tip bir şey görebiliriz. Yani bir homojenleşme aracı olarak görebiliriz. Fakat genel itibarıyla diğer kentkırım pratiklerini açıklamıyor. Yani kentle kır arasındaki ayrım pek sağlıklı gözüküyor. Başka tanımlamalar da var. Bunlara daha fazla vakit kaybetmek istemiyorum. Bence belli başlı ayrımlara bakmak lazım. Bu tanımlamalarda ön plana çıkıyor çünkü; birincisi, kente karşı suç. Kentkırım kente karşı suçun bir parçası mıdır? Evet, parçasıdır. Fakat kente karşı suçun en kapsamlısıdır. O yüzden yanlış imar planları, sağlıksız kentleşme, istenmeyen kentsel dönüşümler belirli ölçülerde kente karşı suç olarak görebilir, ama kentkırım dediğimiz vakit bence bunların en şiddetlisi yani şehre karşı, kente karşı uygulanan en şiddetli saldırılar olması lazım. Bu yüzden benim tanımlamamda askerî yöntemler ve militer araçlar önemli. Çünkü bazen belli başlı kente karşı suçlardaki ziyani ölçmek kolay olmayabilir. Kentsel dönüşüm projelerinde olduğu gibi yani bazı kitleler isteyebilir, bazı kitleler istemeyebilir. Fakat askerî yöntemler ve militer araçları işin içine devreye soktuğumuz vakit buradaki yıkımı, buradaki zoru daha rahat görebiliriz diye düşünüyorum. Bir diğer önemli ayrım kent alanında yaşanan her türlü yıkım bir kentkırım mıdır? Hayır, değildir. Askerî operasyonlar sırasında ikincil zararlar genellikle kentkırım üzerinden okunmazlar. Kentkırımda önemli olan şey kent alanının hedefe alınması ve buraya bilinçli bir şiddet uygulanması. Üçüncü bir ayrım noktası; bu 21. yüzyılın yeni çatışmaları, ağ savaşları yeni nesil savaşların bir sonucu mudur? tartışması var. Bu da bence değil. Çünkü Soğuk Savaş sonrası dönemde sayıları çok fazla artmakla birlikte kentkırımın Soğuk Savaş boyunca da görüyoruz. Lübnan iç savaşı bunun bir örneğidir. Soğuk Savaş öncesinde de görüyoruz yani imparatorlukların yağma kültürleri şehirlerin yağmalaması bile kentkırım üzerinden okunabiliyor. O yüzden yeni nesil savaşların bir parçası değil. O yüzden kısaca benim tanımım birincisi, kent alanının niyetlenmiş ve sistematik bir şekilde yıkılması gerekiyor. İkincisi, kentsel mekân üzerinden eski toplumsal yapının imhası -iç savaşlarda olduğu gibi- veya dönüştürülmesi neokolonializmde olduğu gibi. Üçüncüsü de diğer süreçlerden ayırmak için askerî yöntemlerin içinde kullanılması, şiddet kullanılması. 2008 yılındaki operasyon kentkırım üzerinden incelenmekle birlikte yani genel olarak kentkırım örneği olarak görülmeyle birlikte Sadr şehri Bağdat'ın bir semtidir ve tarihsel olarak da önemli bir semt. 1958 darbesinden sonra ismi Devrim Şehri oluyor. Saddam iktidarıyla birlikte Saddam Şehri oluyor. 2003 sonrasındaysa Sadr şehri oluyor. Yani bu kentin sürekli isminin değişmesi bile aslında kent üzerinden ortaya çıkan iktidar mücadelelerini gösteriyor. Genel itibarıyla bir gecekondu kenti ve alt sınıfların orta alt sınıfların yaşadığı 2.5 milyonluk geniş bir kent ve şehrin kontrolü 2003 yılından itibaren Mehdi ordusunda. Yani Mukteda El-Sadr'ın milis güçleri sadece bir askerî yapılanma değil Lübnan Hizbullahı gibi işte kentin belli başlı hizmetlerini de karşılayan, tabanda desteği önemli olan bir milis yapılanma. Mukteda El-Sadr'dan daha önce yanlış bilmiyorsam amcasıdır Ayetullah'ın. Önemli bir figürdür Şiiler arasında. Aynı zamanda kentte sol hareketler Irak Komünist Partisi ve Şii gruplanmalar güçlüdür. Belirli açılardan da 2003 sonrası ABD'ye en fazla sorun çıkaran bölgelerden biridir. Sadr şehrinin birkaç tane fotoğrafı yani bildiğiniz geleneksel anlamda gecekondu şehri

olarak tanımlayabileceğimiz bir şehir. Bu operasyonlardan önceki fotoğraflar. Bir de Sadr şehrindeki yıkıma bağlamadan önce genel olarak ABD'nin Irak'taki mekân politikalarına bakmak lazım diye düşünüyorum. ABD açısından Irak'taki mekânlar her zaman için güvenliğin bir kaynağı oldu. Yani bir tehdit hâlinde görüldü mekânlar. Bunu nereden anlıyoruz? Birincisi, ABD'nin bölgeleri Yeşil, Kırmızı ve Sarı bölgelere bölmesi. Yani yeşil bölgedeyseniz güvendesiniz. Sarı bölge riskli bölge, Kırmızı bölgelere asla gitmeyin. Tabii bu tanımlama ABD temelli bir tanımlama. Bunun tam tersinden bakarsanız ABD için Yeşil olan bir bölge ABD karşıtı olan biri için esasında Kırmızı bir bölge. O yüzden mekân ve kent alanında tamamıyla bir güvenlik meselesi. 2003 sonrasında koalisyon güçlerinin işte Bağdat'ı 60'a kadar bir bölgeye böldüğünü fakat bunların 15'sinde, 20'sinde kontrolünü sağlayamadığını görüyoruz. Bu bölgelerden biri de Sadr şehri. Bu güvensiz bölgeleri öncelikli olarak duvar örerek soyutlamaya çalışıyorlar. O yüzden Sadr şehri El-Cemile ve El-Thavra bölgelerini ABD güçleri yaklaşık 3.2 km'lik bir duvar uzunluğunda 4.5 metre yüksekliğinde de bir duvarla yalıtıma çalışıyor. Yani hem Yeşil bölgeden yalıtıma çalışıyor güvenli bölgeden hem de diğer bölgelerden yalıtıma çalışıyor. Bu yüzden Sadr şehri Irak'ın Gazze'si olarak da tanımlanır. Yani tamamıyla bir açık hava hapishanesine döndürülmüş bir şekilde bu belirli ölçülerde dışlayıcı mekânların kurulmasına, kent ve kentlilerinde kriminalize edilmesine sebep oluyor. Yani güvenli bölgelerle güvensiz bölgeler duvarların arkasında kalan içinde kalanlar arasında çok sert bir bölünme olduğunu görüyoruz. Bu Sadr şehrinin haritası. Bu El-Cemile ve El-Thavra dediğim bölgeler bu altta çizgilerle gösterilen bölgeler. Kalın çizgiler duvarları simgeliyor. Önemli olan noktalardan biri şehrin etrafında sürekli bir şekilde kontrol noktaları var. Yani şehre giriş ve çıkış için tamamıyla kontrollerden geçmeniz gerekiyor. Bu da örülen duvar, Sadr şehri bu duvarlarla yalıtılmış bir şekilde ABD operasyonu düzenleyeceği vakit duvarları açıyor şehre giriyor. Operasyonu düzenleyip tekrar geri çıkıyor. Yani bu tamamıyla bir tehdit. Duvarın diğer tarafı tamamıyla bir tehdit olarak görülüyor. Bahsettiğimiz duvar, meşhur duvarlar. Bunları herhâlde prototip duvarlar Twall diye geçiyor. Çok farklı yerlerde kullanılabilir. 2008 operasyonu yani duvar örme stratejisi işe yaramayınca askerî operasyonu hedefliyor ABD koalisyon güçleri. Çünkü sürekli bir şekilde oradan saldırılar, füze atışları geliyor Yeşil bölgelere Sadr bölgesinden. 2008 yılında askerî operasyon düzenleniyor. ABD operasyon amacına milis kuvvetlerin güvenli bölgelerini yok etmek olarak açıklıyor. Yani temel hedef kent yani milisin liderini vesairesini ele geçirmekten daha çok kent alanlarının yok edilmesini amaçlıyor. Dönemin Maliki hükûmeti de şehri milis güçlerinden geri almak olarak açıklıyor. Yani yine hedef kent ve burada 8 haftalık bir operasyon görüyoruz. Önemli bir operasyon şehre 800'den fazla tank ateşi yapılıyor. Sadece yani operasyon sırasında 8 hafta boyunca. Özel kuvvetler, tanklar, savaş helikopterleri, F-18 jetleri, füzeler, SİHA'lar özellikle bütün hepsi bu operasyon süresinde kente karşı kullanılıyor ve kent alanlarının çok büyük bir şekilde yıkıma uğradığını ve tahrip edildiğini biliyoruz. Bunlar operasyon sonrası fotoğraflar. Bu duvardaki izler kurşun izleri. Bu da benzer şekilde. Bu yaşanan yıkımı göstermesi açısından önemli yani meydanlardan birinin arkasında görülüyor artık hayalet şehre dönmüş. Bu da benzer şekilde soldaki ve sağdaki binalara bakarsanız herhangi bir yaşam yok. Yani ABD'nin operasyon düzenlediği bölge ana caddenin olduğu bölge. Peki, bunu neden kentkırım olarak tanımlamamız gerekiyor? Birincisi, belirli bir hedeften daha çok açıkça tanımlanmamış bir hedefe karşı değil yani kent alanına karşı bir saldırı düzenleniyor. Önemli olanı kent alanını imha etmesi çünkü; kent alanı "teröristlerin" güvenli bölgesi. O güvenli bölgeyi ortadan kaldırmadığınız sürece, yıkmadığınız sürece teröristleri de ortadan kaldıramazsınız. Bu belirli ölçülerde düşmanın veya ötekinin yapılı çevrenin imhasını amaçlayan bir şey ve oradaki toplumsal yapıyı yeniden tehdit oluşturmayacak yani "tehdit oluşturmayacak" şekilde yeniden dönüşümünü simgeliyor. Tabii bu neokoloniyalizme uygun bir örnek Sadr şehri örneği. 9/11 sonrası yapılan araştırmalarda genelde askerî şehircilik kavramı ortaya çıkıyor. Nedir bu askerî şehircilik? Şehirlerin bir tehdit olarak algılanması. Bu tehdit olarak algılanan şehirlerin izole edilmesi, çevrelenmesi. Bunlar çözüm olmazsa ortadan kaldırılması

veya yıkılması yani kırıma uğratılması. Belirli ölçülerde iktidarlar tarafından tehdit olarak görülen sokak siyasetinin mekânlarının yok edilmesi. Hem çevrede neokolonializmi askerî yöntemlerle yeniden inşasını hem de belirli ölçülerde bu asi şehirleri turnak içerisinde asi şehirleri neoemperyal sisteme, neokolonial sisteme bir şekilde entegre edilmesini amaçlıyor. Bu noktalar kentkırım açısından ortaya çıkan, bu noktalar Sadr şehri açısından da karşılayan noktalar aslında. Sadr şehrinin inşasına baktığımızda yani bir yıkım oluyor. Bir de onun üzerine bir inşa süreci ortaya çıkıyor. Bu yüzden buradaki yıkım yaratıcı bir yıkım. Yani İŞİD'in sağda solda yaptığı yıkımlar gibi yıktık, dümdüz ettik ve oradaki toplumsal yapıyı oradan söküp attık gibi bir yıkım değil. Daha çok oranın yeniden inşasını da hedefleyen bir yıkım. O yüzden yaratıcı bir yıkım. Türkiye İş Ortaklığı Grubunun projesi 4 tane Türkiye'den firma var ve 11.28 milyar dolarlık sözleşme. O zamanki Türkiye'nin yurt dışındaki inşaat projelerinin yarısından fazla büyüklüğündeki bir maddi boyuta sahip. Bu sözleşmeyle 75.000 konut 600 bin kişiye barınma sözü veriliyor. Ve slogan temel slogan savaşın izlerini silmek. Tabii o savaşın izlerini kimin lehine sildiğiyle ilgili herhangi birşey yok. Ama yıkımı göstermesi açısından şu önemli projenin içerisinde yazan şey şu: Trabzon büyüklüğünde bir kent alanının yeniden kurulması. Yani Trabzon büyüklüğünde bir yer aslında çatışmalar sırasında yıkılmış ki orayı yeniden inşa etme amacını güdüyorlar. Benzer bir proje 10x10 Broadway Malyan Onunda sloganları güzel ve dönüşümü gösteriyor aslında yani dönüşümü anlamamız açısından. Birincisi, aşırı kalabalık Sadr şehri nüfusunu rahatlatma. İkincisi, yeni bir yaşam tarzının inşası yani bunu Sadr şehrine, sakinlerine sorarak dile getirdiklerini zannetmiyorum pek. Bir diğeri de dışarıyla etkileşimin asgari düzeyde olacağı özel bir hayat. Yani oradaki bütün o toplumsal yapıyı bir şekilde dönüştürmeye, bir şekilde yeniden tehdit oluşturmayacak şekilde yeniden inşaaya amaçlayan projeler gibi gözüküyor bunlar. Bunlar yeniden inşa projeleri yani çok önemli değil ama daha sonra geleceğim. Tabii her zamanki gibi bir AVM var. O olmadan yeniden inşa olmuyor çünkü. Peki, bunun dönüşümünü nasıl anlayabiliriz? Birincisi, daha önce de söylediğim gibi bir asi bir şehrin evcilleştirilmesi. Yani iktidarlara bu ulusal bir iktidarda olabilir, uluslararası bir iktidarda olabilir. Yeniden sorun çıkarmayacak şekilde inşa edilmesi. Bunu tabii Sadr şehri örneği üzerinden gidiyorum. İkincisi, neo-liberal bir ekonomik modele bir entegrasyonu hedefleyebilir. O yüzden yaratıcı bir yıkımdır ve güneyin şehirlerindeki geniş kitlelerin küresel ekonomiye entegre edilmesini amaçlar. Yani bu şehirler aslında ne üretici şehirler ne de tam anlamıyla tüketici şehirler. Arada şehirler olarak tanımlıyorlar. Bunu bir şekilde ekonomik modele entegre etmek gerekiyor. O yüzden bu amacı hedefleyebilir. Belirli ölçülerde bu yüzden şey önemlidir neokolonializm tartışmaları önemlidir. Fakat neokolonializm tartışmalarının ötesine geçerek bumerang etkisi üzerinden de kentkırımları okuyanlar var. Bu da ne demektir? Çevreyle merkez arasında sürekli bir ilişki var demektir. Yani Batı'nın yani merkezin siyasal ve hukuki araçları kolonilerde uygulanırken kolonilerde ilk kez test edilen yöntem ve araçlar daha sonra geliştirilmiş bir şekilde merkeze götürülüyor. Yani çevreyle merkez arasındaki o devamlılık ilişkisi sürekli devam ederken hem çevredeki kontrolü sağlayabiliyorsunuz, ama üzerine merkezdeki kontrolü de sağlayabiliyorsunuz.

Ödül Celep: Turan'cım yavaş yavaş toparlayabiliyor musun?

M. Turan Çağlar: Tabii tabii Hocam. Bir saatim kaldı yanlış hatırlamıyorsam. Bumerang etkisi üzerinden bakacağım. İşte benzerlikler var. Mesela ABD'deki Katrina kasırgası sonrası "isyancıları" etkisiz hâle getirmek için grupları duvarlarla birbirinden ayırması stratejisi var ABD'de de. Sadr şehrine çok benzer bir şey. ABD-Meksika sınırına örülen duvar buna örnek olarak verilebilir. New York ve Londra'da finans merkezlerinin korunması için uygulanan güvenli bölge uygulamalarının ilk önce Bağdat'ta uygulanması o meşhur Kırmızı Yeşil Sarı bölgelerin. Bu SİHA'ların, İHA'ların daha sonra Kuzey Amerika'da ve Avrupa'da polis güçleri tarafından kullanılması olabilir. Irak'ta inşa edilen hapishanelerin benzerlerinin daha sonra ABD'de inşa edilmesi. Irak ve New Orleans'ın

yeniden inşasında rol alan firmaların aynı olması veya Londra Olimpiyatlarında güvenliği sağlayan şirketin Irak'taki hapishanelerin, havaalanlarının, diplomatik misyonların güvenliklerini sağlaması. Aslında merkez ve çevre arasında doğrudan bir bağımlılık ilişkisi olduğunu gösteriyor. Sonuç kısmına gelirsek; benim genel itibarıyla Sadr şehrinde bağımsız olarak ortaya çıkarmaya çalıştığım tanım kentkırım tanımı şu: 1. Niyetlenmiş ve sistematik bir şekilde kent alanlarının hedef alınması lazım. 2. Düşmana ait alanın dönüştürülmesi lazım veya imha edilmesi lazım. 3. Diğer kentsel süreçlerden ayırabilmek için askerî ve militer yöntemleri barındırması lazım. Sadr şehri örneğinde ise neokolonializm ve bumerang etkisi kullanılabilir kavramlar kentkırım açısından fakat bu kavramlar iç savaşlarda ortaya çıkan kentkırımları açıklamıyor. İç savaşlarda daha kimlik temelli bir kırımlar var ve yeniden inşayı içinde barındırmıyor. O yüzden bence önemli olan şey yani neokolonializm mi, kimlik temelli mi olmaktan daha önemli olan şey 'ben ve öteki' arasındaki keskin ayırım. Yani öteki mutlak düşmanınsa onun alanını yok edebilirsin gibi bir şey çıkıyor. Burada bence bakılması gereken bir şey daha önce söylemeye çalıştığım kimlik temelli kentkırımlarla bu neokolonial yani dahili kolonizasyon süreçleriyle ortaya çıkan kentkırımlar arasındaki ilişkiyi nasıl bağlantılı bir hâle getirebiliriz? Bu önemli bir soru bence. Bir de Sadr şehri üzerinden şunu söyledim; uluslararası ve ulusal iktidar esasında yerel bir yeri yıkarak yeniden inşa ediyor. Ama burada bir de yerel iktidar var. Yani bir Mehdi hareketi var. O yüzden bu tip ilişkilerde yerel iktidarlarında nerede olduğunu belki gözlemleyebilmek gerekir. Çünkü iç savaşlarda genel itibarıyla yerel iktidarlar ortaya çıkacak. Yerel iktidarlar ne anlama geliyor? Onlara birazcık bakmak gerekir. Bir de niyetleri ölçmek kolay değil. Yani herhangi bir devlet biz bu şehri dümdüz etmek için giriyoruz demeyebilir. Devletlerin söylemleri daha böyle süslü püslüdür. Yani İŞİD'tir vesairedir bunlar çok daha doğrudan söyleyebiliyor. Yani diyor ki; "Biz gideceğiz ve Kâbe'yi dümdüz edeceğiz." Biz buradaki niyeti biliyoruz. Kent alanına karşı yapılacak bir yapıya karşı bir saldırı düzenleyecek. Ama devletlerde bunu ölçmek kolay değil. Yani bilmiyorum işte söylem analizinden vesaireden belki çıkarmak olabilir, ama birazcık cımbızlamak gerekecektir herhâlde. Şimdilik ekleyeceğim pek fazla bir şey yok. Belki soru-cevap kısmında birazcık daha açabiliriz.

***** Video burada sona eriyor. *****